

VoorSprong, spelenderwijs woorden leren	7
---	---

ik

leren praten - taal komt niet vanzelf	11
---	----

Activiteit:	1. ik was ook een baby	12
	2. zorgen voor baby Knuffie	13
	3. baby Knuffie gaat in bad	14
	4. oei ik groei!	15
	5. Knuffie kan kruipen en lopen	16
	6. liedje 'dit zijn mijn wangen...'	17
	7. alles beweegt	18
	8. wassen en aankleden	19
	9. Knuffie krijgt hulp	20
	10. samen aankleden	21
	11. tanden poetsen	22
	12. plassen op de wc	23
	13. plannen maken	24
	14. mijn stickerkaart	25
	15. zelf doen!	26
	16. stickers plakken	27
	17. de laatste stickers plakken	28
	18. mijn 'ik-boek'	29
	19. gedichtje 'ik'	30
	20. een 'doe-het-zelf-dag'	31

bijlagen	32
----------------	----

woordenwijzer 'ik'	35
--------------------------	----

eten en drinken

spelen en praten - veel praten is een must	37
--	----

Activiteit:	1. samen iets drinken	38
	2. boterhammen eten	39
	3. lekker of niet lekker?	40
	4. eten maken van klei	41
	5. gedichtje 'fruit eten'	42
	6. lekker fruit eten	43
	7. een brief van Knuffie	44
	8. de tafel dekken	45
	9. koffie drinken met Knuffie	46
	10. alweer een brief!	47
	11. boodschappen doen	48
	12. tafeldekken	49
	13. eten maken en 'koken'	50
	14. Knuffie komt eten	51
	15. samen napraten over het bezoek	52
	16. liedje "k zag twee beren...'"	53
	17. samen praten en plannen maken	54
	18. welke boodschappen hebben we?	55
	19. eerst koken en dan eten	56
	20. foto's kijken en napraten	57

bijlagen	58
----------------	----

woordenwijzer 'eten en drinken'	59
---------------------------------------	----

gezond en ziek

praten met jonge kinderen - volgen, aanpassen en toevoegen	63
Activiteit:	
1. met Knuffie naar het consultatiebureau	64
2. samen naar het consultatiebureau	65
3. dokter van het consultatiebureau	66
4. gezond en ongezond	67
5. Knuffie valt	68
6. Knuffie speelt met zijn vriendje	69
7. Knuffie moet naar de dokter	70
8. Knuffie is verkouden	71
9. een drankje voor Knuffie	72
10. Knuffie heeft oorpijn	73
11. samen plannen maken	74
12. samen de dokterspraktijk maken	75
13. we maken een afspraak	76
14. Knuffie naar de dokter	77
15. spelen met de dokterskoffer	78
16. plannen maken voor kaart	79
17. een kaart voor Knuffie	80
18. liedje 'dokter, dokter...'	81
19. is knuffie weer beter?	82
20. feestje voor Knuffie	83
bijlagen	84
woordenwijzer 'gezond en ziek'	85

dieren

niet vloeiend praten - tot het zevende jaar	87
Activiteit:	
1. wil je voor mijn hondje zorgen?	88
2. we maken alles klaar	89
3. het hondje komt	90
4. eten, drinken, spelen en slapen	91
5. hondje uitlaten	92
6. kunstjes doen	93
7. snuffelen	94
8. liedje 'hondje waf...'	95
9. allemaal dieren	96
10. de kinderboerderij	97
11. dieren verzorgen	98
12. de paarden en het konijn	99
13. eieren zoeken	100
14. de koeien en de varkens	101
15. gedichtje 'kinderboerderij'	102
16. de schapen	103
17. wat is er aan de hand?	104
18. jonge dieren geboren!	105
19. de babydieren	106
20. afscheid	107
bijlagen	108
woordenwijzer 'dieren'	109

boodschappen doen

nieuwe woorden leren - uitleggen, uitbeelden en uitbreiden	111
Activiteit:	
1. alles is op	112
2. boodschappenlijstje maken	113
3. naar de supermarkt	114
4. samen plannen maken	115
5. we maken een supermarkt	116
6. boodschappen doen	117
7. de slager, de bakker en de groenteman	118
8. boodschappen maken van klei	119
9. naar de bakker, de slager en de groenteman	120
10. samen eten	121
11. de speelgoedwinkel	122
12. speelgoed kopen	123
13. hoeveel kost dit?	124
14. uitzoeken maar!	125
15. liedje '1, 2, 3, 4...'	126
16. veel boodschappen	127
17. duur of goedkoop?	128
18. wat gaan we kopen?	129
19. gedichtje 'boodschappen doen'	130
20. wat een leuke foto's!	131
bijlagen	132
woordenwijzer 'boodschappen doen'	133

op stap

Nederlands als tweede taal - NT-2	135
Activiteit:	
1. wie komt er logeren?	136
2. de kaart voor Knuffie	137
3. Knuffie gaat logeren	138
4. vakantieplannen	139
5. we gaan op stap	140
6. wat nu?	141
7. met de bus	142
8. liedje 'chauffeurkje mag ik mee?'	143
9. zelf chauffeur zijn	144
10. Knuffie wil met de trein	145
11. we maken de trein	146
12. op stap met de trein	147
13. zelf machinist en conducteur zijn	148
14. gedichtje 'op stap'	149
15. het plan voor een grote reis	150
16. ik ga op reis en ik neem mee...	151
17. de grote reis	152
18. logeren	153
19. terug naar huis	154
20. foto's kijken	155
bijlagen	156
woordenwijzer 'op stap'	163

feest

praten moet leuk zijn - top tien	165
Activiteit:	
1. bijna feest	166
2. cadeautjes	167
3. verjaardagsliedjes	168
4. feesthoed voor Knuffie	169
5. foto's	170
6. mooie kleren aan	171
7. slingers en vlaggen maken	172
8. versieren	173
9. taart versieren	174
10. Knuffie is jarig	175
11. visite	176
12. er komt een kinderfeestje!	177
13. cadeautjes raden	178
14. trakteren	179
15. verstoppertje	180
16. telspel	181
17. de muziektocht	182
18. voorlezen	183
19. opruimen	184
20. feestfoto's	185
bijlagen	186
woordenwijzer 'feest'	189

naar school

voorlezen is samen praten - over interactief voorlezen	191
Activiteit:	
1. de kaart	192
2. voor het eerst naar school	193
3. nog een kaart	194
4. ook naar school	195
5. de vertelstoel	196
6. eten en drinken	197
7. samen spelen	198
8. plannen maken voor de hoeken	199
9. hoeken inrichten	200
10. in de huishoek	201
11. in de bouwhoek	202
12. in de boekenhoek	203
13. opruimen	204
14. buiten spelen	205
15. werkje maken	206
16. zingen	207
17. naar het speellokaal	208
18. naast de juf	209
19. samen spelen, samen delen	210
20. diploma!	211
bijlagen	212
woordenwijzer 'naar school'	215
verantwoording	216

VoorSprong

spelenderwijs woorden leren

Dit speelleerprogramma waarmee de woordenschat van jonge kinderen spelenderwijs wordt uitgebreid, is thematisch opgezet en bestaat uit een activiteitenboek en een ringkalender.

Bij de spelactiviteiten wordt gebruik gemaakt van diverse materialen. Het werken met Voorsprong wordt ondersteund door een website.

het activiteitenboek

Gekozen is voor **acht thema's**, die dicht bij de belevingswereld van het jonge kind staan. Elk thema biedt **twintig spelactiviteiten**, waarbij het accent ligt op samen spelen en praten. Elk thema begint met informatie over taalontwikkeling en wordt afgesloten met een **woordenwijzer**, waarmee wordt nagegaan wat er daadwerkelijk is geleerd.

de ringkalender

De ringkalender omvat acht praatplaten en acht kernwoordenkaarten.

de materialen

Bij de keuze van de materialen is uitgegaan van wat in de winkel te koop is.

de website

Op www.zelflesgeven.nl staan **handige tips** om (eigen) kinderen les te geven. Ook zijn daar de **motoriekactiviteiten** en **voorleesboekjes** te vinden, die bij de thema's van Voorsprong passen.

Structuur

Voorsprong werkt met een vaste structuur.

de activiteiten

Per thema komt gedurende vier weken en vijf dagen per week, **elke dag één activiteit** aan de orde. De thema's kunnen in willekeurige volgorde gebruikt worden, maar de activiteiten dienen in de aangegeven volgorde uitgevoerd te worden.

de opbouw van een activiteit

Elke activiteit is op dezelfde wijze opgebouwd. Bovenaan staan de woorden die geleerd worden, de **kernwoorden**. Vervolgens een lijstje met wat nodig is om de activiteit uit te voeren.

Dan een korte beschrijving van de les. Tenslotte de **leutelzinnen** die tijdens het **spel** gebruikt moeten worden. Naarmate het einde van een thema nadert, worden activiteiten minder gedetailleerd beschreven, omdat dan al veel vanzelfsprekend is geworden.

tips

Bij elke activiteit staat een **informatieve tip**.

checkweek

Na vier weken zijn alle activiteiten aan bod gekomen en volgt de checkweek. In die week blijft **de speelhoek** nog in tact. Op een speelse manier wordt met de **woordenwijzer** gecheckt of de woorden die geleerd zijn, ook gebruikt worden. In een korte handleiding wordt uitgelegd hoe er precies gecheckt wordt.

Spelenderwijs

Voorsprong is gericht op een natuurlijke **totaalontwikkeling**. Het 'aangrijpingspunt' daarbij ligt op het vergroten van de woordenschat. Hoe gaat dat?

de kernwoorden

De woorden die spelenderwijs worden geleerd, noemen we **kernwoorden**. Kernwoorden kunnen werkwoorden, zelfstandige naamwoorden of begrippen zijn. Zij worden een aantal keren nadrukkelijk aangeboden. Als ze voor de **eerste keer** worden aangeboden, dan staan ze bij de activiteit **vet gedrukt**. Daarna niet meer.

het aanleren van de kernwoorden

Het aanleren van de kernwoorden gebeurt tijdens het spel; dus **spelenderwijs**. Ze worden een aantal keren met nadruk genoemd, omschreven en uitgelegd. Zo wordt geleerd deze woorden te onthouden en toe te passen. In andere thema's komen de geleerde woorden ook weer aan de orde, maar dan in een nieuwe context.

de kernwoordenkaarten

De kernwoordenkaarten zijn heel belangrijk. De kaarten zijn te vinden in de ringkalender, op de achterzijde van de praatplaten. Elk thema heeft zo'n kaart met alle woorden die geleerd worden. De kaart wordt gedurende de periode van **vijf weken** dat het thema aan de orde is, **zichtbaar** bij de materialen neergezet. Zo is te zien welke woorden beslist genoemd moeten worden. Het is goed om ook zoveel mogelijk tijdens andere bezigheden de woorden op de kaart te gebruiken.

de sleutelzinnen

Sleutelzinnen zijn zinnen die gezegd moeten worden tijdens het samen spelen. De **gekleurde woorden** in de zinnen worden voor de eerste keer aangeboden. In het begin zal het even wennen zijn om de sleutelzinnen in het spel te verwerken en tegelijk zo natuurlijk mogelijk in de aangenomen rol te blijven. Maar na een tijdje zal dit steeds makkelijker gaan.

Ook dat hoort erbij

De manier van werken met Voorsprong is gebaseerd op het principe van **betekenisvol leren**. Daar hoort bij dat kinderen actief betrokken worden bij het organiseren van hun eigen leersituatie. 'Leren' komt spontaan op uit het spel. Dat geldt ook voor de aandacht voor plannen maken en klanken onderscheiden.

een plan maken

Regelmatig wordt gevraagd om samen **een plan** te maken en dat op papier te zetten. Dit gebeurt door **eenvoudige tekeningen** te maken en daar **woorden** bij te **schrijven**. Het samen plannen maken helpt kinderen nadenken over wat ze zelf weten en willen, verwoorden, betekenis hechten aan schrift (en later willen leren lezen en schrijven), terugkijken op een vorige activiteit, verwoorden van de nieuwe activiteit en werken in een afgesproken volgorde. Door regelmatig plannen te maken krijgen kinderen een oplossingsgerichte houding.

klanken

Het is belangrijk om al vroeg te beginnen met het leren onderscheiden van **klanken in gesproken woorden**. Dit is een goede voorbereiding op het latere leren lezen. In verschillende activiteiten wordt dit bevorderd door het met nadruk laten verklanken. Dit gebeurt alleen binnen een **betekenisvolle context**; bijvoorbeeld 'aa' zeggen als de dokter in je keel kijkt, of 's' als het stil moet zijn.

samen spelen

Met dagelijks een klein **half uurtje spelen** worden spelenderwijs de **nieuwe woorden** aangeleerd. Kinderen kunnen daarna, als zij dat willen, zelfstandig verder spelen. Het is goed om dat ook aan te moedigen.

voorbereiding

De benodigde **materialen** en de te gebruiken **bijlagen** zijn bij elke activiteit te vinden onder het kopje 'wat heb ik nodig?' De bijlagen staan achter de thema's in het activiteitenboek en kunnen desgewenst gekopieerd worden. Aanbevolen wordt de activiteit op een rustig moment **van tevoren** door te lezen. Dan kan tijdens het spelen, de les zo natuurlijk mogelijk verlopen. Als dit een dag van tevoren gebeurt, kunnen materialen en bijlagen tijdig klaargelegd worden. Ook kan dan aanvullende **informatie** doorgelezen worden of **www.zelflesgeven.nl** geraadpleegd worden. De **voorbereiding** zal een **kwartiertje per dag** kosten.

de thema/speelhoek

Zet de materialen die bij een thema horen zo neer, dat ze uitdagen tot spelen. Zorg voor knuffels in het spel. Zo maak je een speelse omgeving. Hoe meer uitdagend materiaal, hoe meer uitdaging om te spelen en te praten. **Ruim de materialen** van het thema niet elke dag op. Zoek een vaste plaats waar ze **vijf weken** kunnen blijven staan. Er kan van alles rondom het thema in de spelhoek neergezet worden. De **rijke leeromgeving** wordt dan dagelijks nog rijker! Zorg er wel voor dat het **overzichtelijk** blijft.

zo natuurlijk mogelijk in je rol blijven

Gun jezelf de tijd om je het **rollenspel** eigen te maken. De ene keer ben je mama, de andere keer dokter en weer een andere keer jarige. Soms moet je tijdens een activiteit van rol wisselen. Als je ziet hoeveel plezier Voorsprong geeft, zal dat steeds beter gaan. Speel zo **spontaan** mogelijk. Door je tijdens het spel in te leven in de **leefwereld van het kind**, en door op een bewust talige manier met elkaar om te gaan, wordt een goede totaalontwikkeling bevorderd en neemt de woordenschat dagelijks toe.

samen praten

Doe veel dingen **samen** en **praat** veel **samen**. Ga bewust met taal om. Spreek woorden rustig uit, kijk elkaar goed aan en praat op ooghoogte. Maak gebruik van de tips bij de activiteiten.

aandacht voor emoties

Het is goed om emoties een **vaste plaats in het spel** te geven. Schenk, als ze in een thema aan bod komen, aandacht aan de vier basisemoties: blij, boos, bang en verdrietig. Laat zien hoe je bij die emoties kijkt. Leg uit wat je voelt. Jonge kinderen reageren primair en emotie vormt een belangrijk onderdeel van hun ontwikkeling. Speel daarop in. Juist binnen het concept betekenisvol leren neemt het omgaan met emoties een belangrijke plaats in.

De woordencheck

In de checkweek blijven alle materialen, ook de kernwoordenkaart, in de speelhoek staan. Gebruik of kopieer de woordenwijzer, die als bijlage achter elk thema in het activiteitenboek te vinden is.

stap 1

Observeer gedurende de eerste dagen van de vijfde week het spontane spel. Houd de woordenwijzer bij de hand en noteer daarop achter elk woord dat spontaan goed toegepast wordt, de letter 's' (van 'spontaan').

Tip: Laat een ander eens meespelen terwijl je zelf observeert.

stap 2

Waarschijnlijk kun je tijdens het spontane spel niet achter alle woorden een 's' zetten. Ga daarom na een paar dagen geobserveerd te hebben, meespelen en **zorg voor situaties** waarin de nog ontbrekende woorden gebruikt kunnen worden. Zet op de woordenwijzer achter de woorden, die op deze manier gebruikt worden, de letter 'u' (van uitlokken).

stap 3

Als het na stap 1 en 2 nog niet gelukt is alle woorden te checken, wijs dan op de **praatplaat** de ontbrekende woorden/begrippen aan en laat die benoemen. Probeer te laten verwoorden waar de aangewezen items voor gebruikt worden, wat je ermee kan doen, wat er gebeurt enz. Zet op de woordenwijzer achter de woorden die dan nog genoemd worden de letter 'p' (van praatplaat).

Normering

Voor elke categorie geldt, wanneer 80% van de geoefende woorden wordt beheerst, is dat voldoende.

Te weinig woorden geleerd?

Maak je niet ongerust, maar blijf zorgen voor talige situaties en herhaal de woorden regelmatig tijdens gesprekjes, in spontane situaties, bij het bekijken van boekjes en bij het interactief voorlezen.

Als woorden nog niet beheerst worden is het goed om bij het noemen van het woord nog eens uit te leggen wat het betekent, voor te doen wat het inhoudt of een plaatje er van te laten zien.

In dit pakket worden in de verschillende thema's veel dezelfde woorden aangeboden. Jonge kinderen genieten van herhaling en leren daar weer van. Woorden die nu misschien (nog) niet gebruikt worden, worden wellicht in een volgend thema vanzelf gebruikt.

Kinderen leren vaak met sprongen. Soms lijkt het even stil te staan, maar dat is maar schijn. Ineens is er weer een sprong vooruit.

Tenslotte

In de activiteiten is ervoor gekozen om wanneer zowel een jongen als een meisje bedoeld wordt, te spreken over hij in plaats van hij/zij. Wanneer het gaat over *het kind*, wordt daarnaar verwezen met het woordje het.

spelen en praten

veel praten is een must

Kinderen spelen veel en graag. Zij leren het makkelijkst en het meest in het spel.

Spelen is dan ook hét middel om taal te leren. Zonder taal, geen goede ontwikkeling.

Zonder spel ook niet!

Om taal te kunnen leren moet aan een aantal voorwaarden voldaan worden.

De belangrijkste zijn:

- het gehoor moet in orde zijn;
- er moet sprake zijn van een zekere (nog korte) aandachts/spanningsboog;
- er moet begrip zijn van wat er gezegd wordt.

Betekenisvol leren

Vrij spelen om het zo maar eens te noemen, is niet vrijblijvend. Dat zien we als we het spelen van kinderen observeren. Dan blijkt dat spel een serieuze bezigheid te zijn.

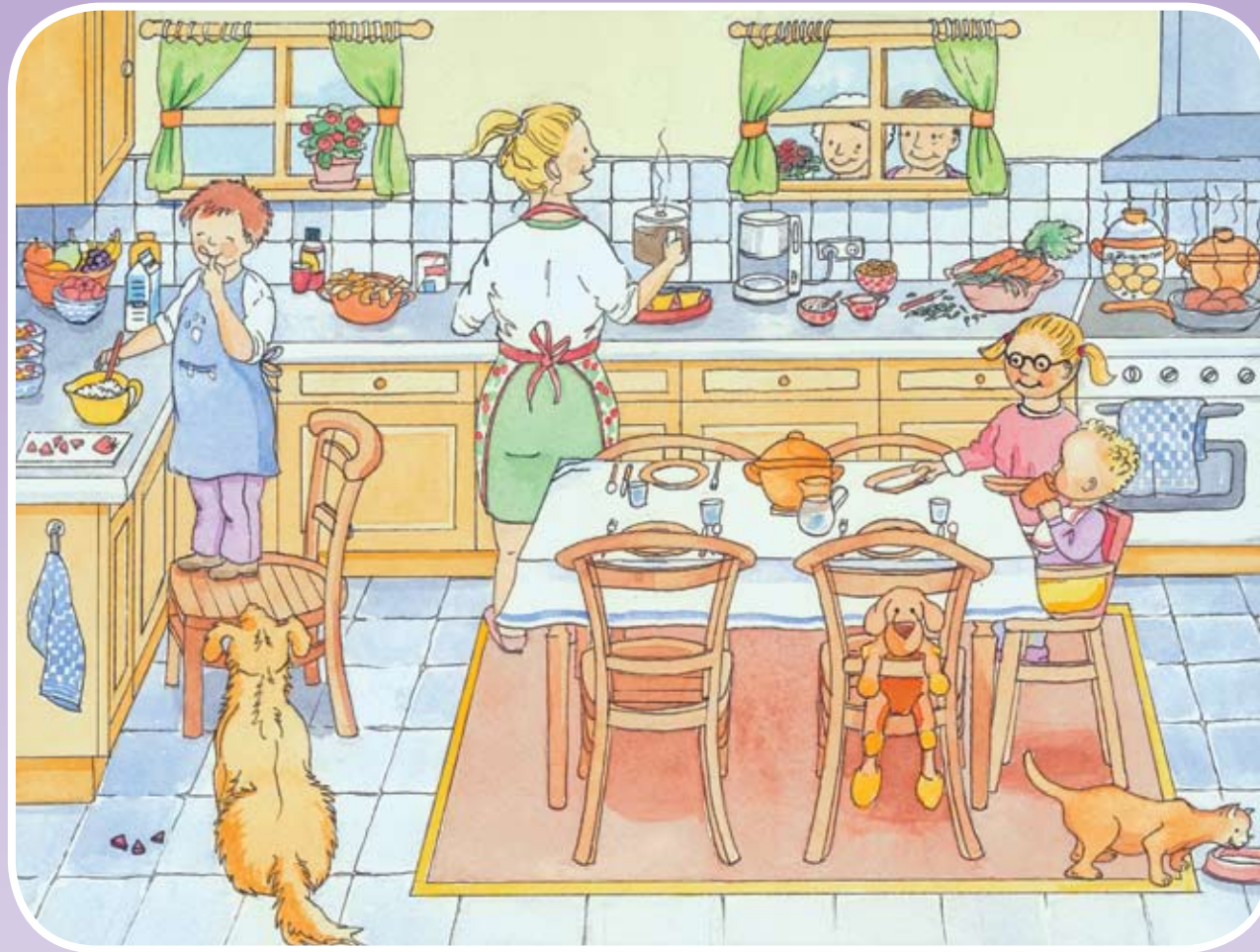
Met de vrijheid van het spel wordt vooral bedoeld dat kinderen de vrijheid nemen om overal een eigen betekenis aan te geven en met materialen te doen wat op een bepaald moment het beste uitkomt. Zo kan een knoop de ene keer een knoop zijn die tijdens het spel 'in de winkel gekocht wordt', maar diezelfde knoop kan ook veranderen in 'een lieveheersbeestje dat over de grond kruipt'. Omdat spel betekenis heeft, kan in het spel sneller en beter verwoord worden wat er gedaan wordt en waarom of hoe iets gedaan wordt. Dit noemen we betekenisvol leren.

Steeds meer woorden

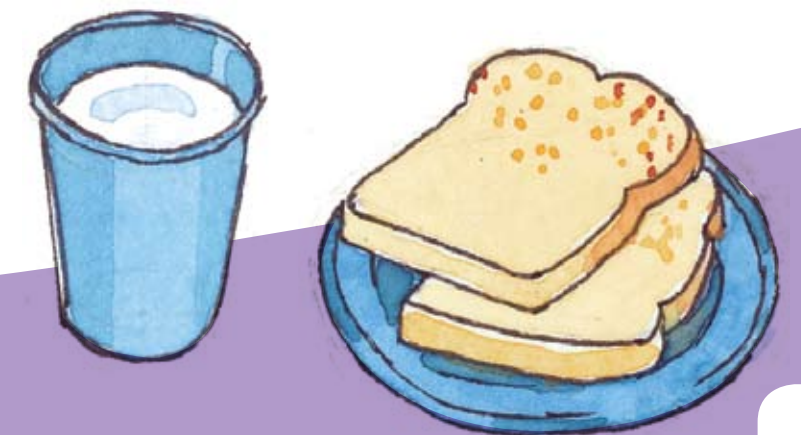
Het kennen en gebruiken van steeds meer woorden betekent een grote verandering in het leven van een kind. Peuters van twee jaar hebben al een woordenschat van circa 200 woorden. Door veel praten wordt die woordenschat dagelijks groter. Spreek tijdens het spelen de woorden goed en rustig uit. Doe dat in de vorm van een antwoord, een vraag, een bevestiging, een compliment of opmerking.

Bewust praten en spelen

Het is goed om veel en heel bewust te praten. Daarbij hoort veel laten zien, veel aanwijzen, benoemen en laten voelen. Daarom, om kinderen te laten groeien in hun ontwikkeling is het een must om tijdens het samen spelen veel te praten en spelenderwijs in de context van het spel, nieuwe woorden en begrippen te gebruiken.

eten en drinken

samen iets drinken

wat heb je nodig?

- peutertafel of gewone tafel en stoel
- (tafel)kleed
- theeserviesje

(op)eten
(op)drinken
roeren
(in)schenken
lusten

limonade
koffie
melk
koek(je)
suiker
schep(je)
kop(je)

gezellig
lekker
leeg
vol
op

wat kun je doen?

- Dek voordat je samen aan de slag gaat, de tafel met het serviesje. Het gedekte tafeltje daagt uit om ermee te gaan spelen. Eventueel vraag je om te komen kijken bij de gedekte tafel. Gebruik in dit gesprek alle aangeleerde kernwoorden.
- Neem meteen een rol in bij het spelen en val niet uit die rol. Bijvoorbeeld: "O, is dat even lekker! Ik had net zo'n trek in koffie!" Drink dan samen een kopje koffie. Maak het tot een echt spel en gebruik in ieder geval de sleutelzinnen hieronder.
- Zet daarvoor de kernwoordenkaart zo neer, dat je tijdens het spel de woorden in een oogopslag kunt zien. Zo weet je zeker dat je de kernwoorden ook echt in het spel aanbiedt. Spreek de kernwoorden rustig en duidelijk gearticuleerd uit. Kijk daarbij elkaar goed aan.

samen praten

Sleutelzinnen die in dit spel verwerkt moeten worden:

- O, **lekker** zeg! **Koffie!** Mmm!
- Wil je de koffie even voor mij **inschenken**?
- Schenk het **kopje** maar helemaal **vol**.
- Drink je ook koffie?
- Of drink je liever **limonade**?
- Ik **lust** er nog wel een **koekje** bij.
- Ik **eet** eerst mijn koekje **op**.
- Daarna ga ik mijn koffie **opdrinken**.
- Ik doe mijn mond open tegen het randje van het kopje aan en drink.
- Heb je **suiker** voor mij?
- Doe er maar één **schepje** in.
- Heb je **melk** voor mij?
- Giet de melk maar in de koffie.
- Ik ga eerst even **roeren**.
- Mijn lepeltje draait in het rond.
- Ik heb alles **op**.
- Mijn kopje is helemaal **leeg**.
- Er zit niets meer in.
- Ik vond het erg **gezellig**.

Het is belangrijk om letters ook te verklanken.

In dit thema komt aan bod:

m (zoals mmm als je iets lekker vindt)

Dit verklanken heeft een belangrijke relatie met het latere leren lezen.

boterhammen eten

wat heb je nodig?

- peutertafel of gewone tafel en stoel
- (tafel)kleed
- theeserviesje
- lege verpakkingen van beleg, van boter (of speelgoedverpakkingen)
- (speelgoed) boterhammen

snijden
proeven
(in)schenken
(op)drinken
roeren
lusten
(op)eten

tafel
stoel
beker
bord
mes
vork
stuk(jes)
kop(je)
schep(je)
suiker

eet smakelijk
honger
dorst
lekker
leeg
op

wat kun je doen?

- Dek als voorbereiding op het spel de tafel voor de broodmaaltijd. Maak het aantrekkelijk en gezellig.
- Vraag: "Wat denk je dat we gaan doen?" Gebruik in dit gesprek alle aangeleerde kernwoorden. Duik daarna meteen weer in je rol. Het is immers een spelactiviteit. **Speel** dat je samen boterhammen eet. Doe alsof je een boterham in kleine stukjes snijdt. Doe op de stukjes verschillende soorten beleg. Speel dat je allerlei beleg aan het proeven bent.
- Zet daarvoor de kernwoordenkaart weer zo neer, dat je erop kunt kijken. Gebruik in ieder geval de sleutelzinnen hieronder.

samen praten

Sleutelzinnen die in dit spel verwerkt moeten worden:

- De **tafel** is gedekt.
- Kom je zitten op je **stoel**?
- Ik heb echt **honger**. En ook **dorst**.
- **Eet smakelijk!**
- Dat betekent, dat ik hoop dat je alles lekker vindt.
- Wat zal ik op mijn boterham doen?
- Met mijn **mes** **snijd** ik kleine **stukjes**.
- Ik smeer op elk stukje iets anders.
- Zo kan ik alles **proeven**.
- Proeven is opeten en zeggen of je het lekker vindt.
- Ik eet de stukjes op met mijn **vork**.
- Hagelslag lust ik wel.
- Jam vind ik niet lekker.
- Wat heb je er te drinken bij?
- Ik schenk het wel in het kopje.
- Nu nog een schepje suiker.
- Eerst even roeren, dan drink ik het op.
- Wil je nog wat drinken?
- Je **beker** is helemaal leeg.
- Nu is mijn **bord** leeg.

Het is van belang om meteen je rol in te nemen.

Blijf zelf antwoorden vanuit je rol. Dat is een goede manier om de ander ook in zijn rol te houden.

eten en drinken

lekker of niet lekker?

wat heb je nodig?

- allerlei etenswaren uit de kast en de koelkast
- een bord of schoteltje, een beker, een vork, een lepel en een mes
- stukje wol of iets anders om de tafel in twee delen te verdelen

smaken
proeven
lusten
(op)eten
(op)drinken
(in)schenken

lepel
koek(je)
stuk(jes)
schep(je)
limonade
melk
koffie
beker
mes
vork
bord
suiker

niet lekker
lekker
op

wat kun je doen?

- Leg een bord of schotel, een beker, vork, lepel en mes klaar. Zorg dat je een stukje wol of een touwtje hebt, waarmee je de tafel in tweeën kunt delen.
- Praat samen over de spelactiviteit van gisteren; samen boterhammen eten. Gebruik in dit gesprek alle aangeleerde kernwoorden. Vraag wat jullie toen deden; samen proeven wat lekker was op de boterham. Vertel dat jullie nu gaan kijken wat jullie allemaal wel en niet lusten. En, of dat bij jullie allebei hetzelfde is. Pak samen allerlei etenswaren die je kunt proeven. Zet ze allemaal op tafel. Laat telkens iets kiezen om te proeven. Benoem samen hoe het eten dat geproefd wordt heet. Vraag er eerst naar, en help pas als het alleen niet lukt. Als er geproefd is vraag je of het lekker is, of juist niet lekker. Leg in het midden van de tafel een stukje wol of iets anders neer, zodat een lijn ontstaat die de tafel in tweeën deelt. Spreek af aan welke kant de lekkere dingen komen te staan, en aan welke kant de andere. Laat telkens na het proeven, het eten aan de juiste kant van de tafel neerzetten.
- Zet daarvoor de kernwoordenkaart zo neer, dat je er goed op kunt kijken. Gebruik in ieder geval de sleutelzinnen hieronder.

samen praten

Sleutelzinnen die in deze activiteit verwerkt moeten worden:

- Hier is je bord, en je beker.
- En je vork, je mes, en je **lepel**.
- Wat wil je proeven?
- Weet je nog wat proeven was?
- Doe maar een hapje in je mond.
- Nu goed kauwen, dan kun je proeven hoe het **smaakt**.
- Wat vind je lekker? Mmm!
- Wat vind je **niet lekker**?
- Vind je koffie niet lekker?
- Ik vind..... niet lekker. Ik lust geen.....
- Proef eens een stukje van dit koekje.
- Hoe smaakt het?
- Hoe smaakt een schepje suiker?
- Wat vind je het lekkerst?
- We hebben allemaal eten geproefd.
- Zullen we nu drinken proeven?
- Ik schenk een beetje limonade in je beker.
- Drink maar op.
- Hoe smaakt het?
- Lust je melk?

Belangrijke voorwaarden om een goed gesprek te kunnen voeren.

1. Verwoord steeds wat jullie aan het doen zijn.
2. Zit op ooghoogte en kijk elkaar aan tijdens het praten.

eten en drinken

eten maken van klei

wat heb je nodig?

- verschillende kleuren klei
- satéprikkers
- placemat
- bord (eventueel vork en mes)

lusten
snijden
(op)eten
proeven

koek(je)
koffie
suiker
stuk(jes)
schep(je)
bord
mes

niet lekker
vol

wat kun je doen?

- Leg de verschillende kleuren klei op tafel. Leg ook de satéprikkers en de placemat neer en zet een bord klaar met eventueel vork en mes er bij. Gebruik in dit gesprek alle aangeleerde kernwoorden.
- Vraag: "Wat zie je hier allemaal op tafel? Wat denk je dat we gaan doen?" Je hebt gespeeld dat je koffie ging drinken en boterhammen ging eten. Om het spel echter te maken, ga je praten over het zelf maken van eten. Vertel dat jullie het spelen met het servies aan het tafeltje nóg echter gaan maken. Praat over eten maken van klei. Haal de klei uit de potten en laat zien dat er verschillende kleuren zijn. Laat aan de klei voelen, erin knijpen, ermee rollen enzovoort. Verwoord wat er gebeurt; knijpen, kneden, rollen, draaien, breken enzovoort. Vraag wat voor eten er gemaakt zou kunnen worden. Grijp telkens terug op de spelactiviteiten koffie drinken en brood eten. Bijvoorbeeld: "Weet je nog? Toen we koffie dronken, aten we er ook koekjes bij. En toen we brood aten, hadden we boterhammen op ons bord." Maak nu samen allerlei etenswaren. Als het kan ook fruit. Dit kan weer gebruikt worden ter voorbereiding op de volgende activiteiten. Gebruik er ook satéprikkers bij om bijvoorbeeld gaten te prikken in de klei. Bewaar de gemaakte etenswaren. Daar kan steeds mee gespeeld worden.
- Zet daarvoor de kernwoordenkaart zo neer, dat je er goed op kunt kijken. Spreek rustig en duidelijk. Gebruik in ieder geval de sleutelzinnen hieronder.

samen praten

Sleutelzinnen die in deze activiteit verwerkt moeten worden:

- Ga de klei eerst kneden. Knijp er maar in.
- Wat wil je gaan maken? Hoe ziet dat eruit?
- Ik maak een koekje.
- Ik maak een plakje kaas. Ik duw de klei plat.
- We kunnen de klei ook snijden met een mes.
- Ik maak een worst. Ik rol de klei. Nu is het een worst.
- Ik maak allemaal kleine stukjes. Nu is het suiker.
- Dan kunnen we echt een schepje suiker in de koffie doen.
- Zullen we alles wat we gemaakt hebben op een bord leggen?
- Het bord ligt helemaal vol. Als het vol is kan er niets meer bij.
- Straks kunnen we echt eten.
- Kunnen we dit eten echt proeven, of is dat niet lekker?

Zoals een kind iets maakt is het goed.

Het eten hoeft niet persé op echt eten te lijken. Ook de kleur hoeft niet echt te zijn.

gedichtje 'fruit eten'

wat heb je nodig?

- bijlage gedichtje 'Fruit eten'
- fruitschaal met verschillende soorten fruit (als het kan in ieder geval appel, banaan, peer, druiven, aardbei)

wat kun je doen?

- Zet de schaal met fruit neer. Ga samen zitten en pak het gedichtje erbij. Ga zo zitten dat je elkaar goed aan kunt kijken. Gebruik in dit gesprek alle aangeleerde kernwoorden.
- Vraag eens: "Weet je nog wat je gisteren met de klei hebt gemaakt?" Vertel dat je een leuk gedichtje voor gaat lezen. Leg uit dat een gedichtje een versje is, dat je niet zingt maar opzegt. Lees het rustig en duidelijk voor. Als het gedichtje klaar is, wacht je eerst of er een spontane reactie komt. Ga hier op in. Vraag waar het gedichtje over gaat. Wijs ook naar het fruit in de fruitschaal. Vertel dat je het gedichtje nog eens gaat lezen. Vraag om telkens het fruit aan te wijzen waar je over leest. Praat over ervaringen met het eten van fruit. Vertel dat jullie morgen lekker fruit gaat eten.
- Zet daarvoor de kernwoordenkaart zo neer, dat je er goed op kunt kijken. Gebruik in ieder geval de sleutelzinnen hieronder, zodat alle bovenstaande kernwoorden in het spel voorkomen.

samen praten

Sleutelzinnen die in deze activiteit verwerkt moeten worden:

- Ik heb hier een leuk versje. Het gaat over **fruit**.
- Fruit is bijvoorbeeld een banaan of een appel.
- Ik lees het voor.
- Hoorde jij waar het over gaat in het versje?
- Kijk, daar in de fruitschaal ligt ook fruit.
- Wijs jij als ik het versje lees, het fruit aan dat erbij hoort?
- Wat vind jij lekker fruit?
- Hoe eet jij je **appel** altijd?
- Je kunt een appel **schillen**, dan haal je het velletje eraf.
- Dan kan je hem ook nog in stukjes snijden.

Laat zoveel mogelijk zelf vertellen over het eten van fruit. Door het zelf verwoorden wordt veel geleerd.

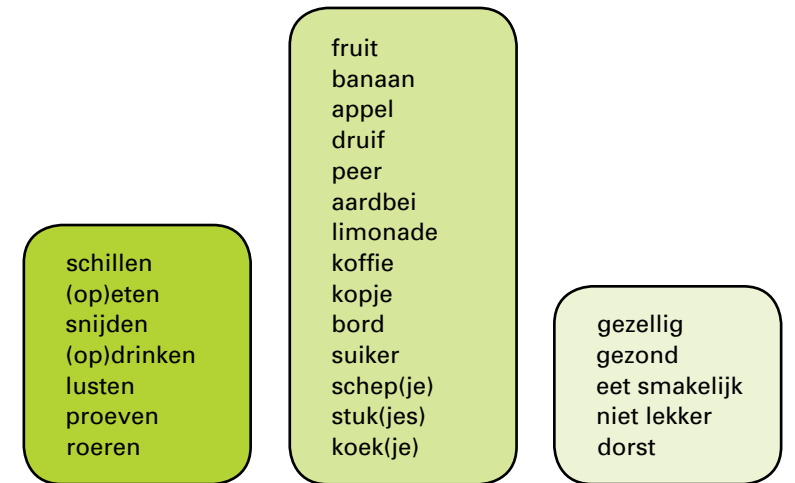
Herhaal niet telkens wat een kind zegt, maar gebruik het antwoord in een nieuwe vraag.

eten en drinken

lekker fruit eten

wat heb je nodig?

- peutertafel of gewone tafel en stoel
- (tafel)kleed
- theeserviesje
- fruitschaal met fruit

wat kun je doen?

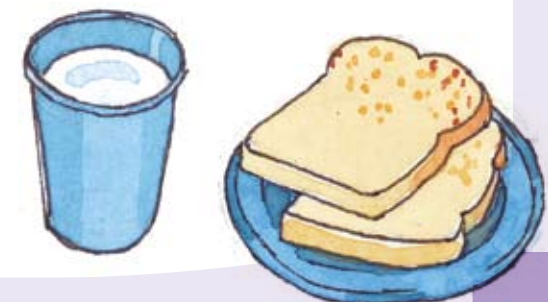
- Dek als voorbereiding weer het tafeltje met het serviesje. Zet er nu de fruitschaal met allerlei soorten fruit bij.
- Ga bij het tafeltje zitten en doe alsof er bezoek komt. Vertel dat je het erg leuk vindt, dat er bezoek is. Gebruik in dit gesprek alle aangeleerde kernwoorden. Neem meteen je rol in, zodat je echt in het spel zit. Speel dat het nu middag is, en dat je net een kopje thee wilt drinken met fruit erbij. Vraag het bezoek/kind of het ook thee wilt of liever limonade. Welk soort fruit neem je erbij? Probeer verschillende fruitsoorten te laten kiezen en maak daarvan een schaalje klaar. Benoem telkens de fruitsoorten en praat over wat jullie lekker vinden. Probeer goed in het spel te blijven, zodat het geen praatles wordt. Verwoord ook het klaarmaken van het fruit, zoals schillen, in stukjes snijden enzovoort.
- Zet daarvoor de kernwoordenkaart weer neer. Gebruik in ieder geval de sleutelzinnen, zodat alle bovenstaande kernwoorden in het spel voorkomen.

samen praten

Sleutelzinnen die in deze activiteit verwerkt moeten worden:

- Gezellig dat je er bent!
- Ik heb dorst.
- Lust je ook een kopje koffie? Of drink je liever limonade?
- Ik eet er fruit bij.
- Dat is gezonder dan een koekje.
- Wat wil jij voor fruit?
- Zelf eet ik graag banaan en appel.
- Druiven lust ik ook graag.
- Wat vind jij niet lekker?
- Ik ga de appel schillen en in stukjes snijden.
- Weet jij nog wat schillen is?
- Wil jij de schil van de banaan afhalen?
- Heerlijk gezond zo'n bord met fruit! Ik ga even proeven.
- Eet smakelijk!
- Ik wil graag suiker in de koffie. Doe jij er een schepje in voor mij?
- Nu nog roeren. En dan drink ik het op.
- Wat zou het leuk zijn als er nog meer bezoek kwam.
- Wat denk je? Zou Knuffie een keer op bezoek willen komen?

Woorden worden sneller onthouden als ze spelend worden aangeleerd.

een brief van knuffie

wat heb je nodig?

- een brief, geschreven door Knuffie
- papier en stiften

wat kun je doen?

- Voordat je weer aan de slag gaat, schrijf je een briefje. Het is een brief van Knuffie. Knuffie wil op bezoek komen. Leg de brief op tafel.
- Waarschijnlijk wordt de brief opgemerkt. Praat dan samen over de brief. Gebruik in dit gesprek alle aangeleerde kernwoorden. Vraag van wie de brief kan zijn. Vraag ook wat er in de brief kan staan. Lees de brief voor. Vraag wat Knuffie komt doen. Maak samen een plan. (Iets lekkers drinken met een koekje erbij?) Laat bedenken wat er nodig is voor het bezoek. Leg het plan in eenvoudige tekeningen vast. Schrijf bij elke tekening het woord. Hang het plan op een goed zichtbare plek op. Dat geeft een prikkel om de volgende keer het plan uit te voeren.
- Herhaal de woorden van de vorige activiteiten. Gebruik in ieder geval de sleutelzinnen hieronder.

tafeldekken
lusten
proeven
(op)eten
(op)drinken

bezoek
fruit
koek(je)
koffie
limonade
melk
beker
kop(je)

gezellig
gezond
eet smakelijk
niet lekker
dorst

samen praten

Sleutelzinnen die in deze activiteit verwerkt moeten worden:

- Van wie is deze brief? Kan jij dat zien?
- Wat staat er in de brief? Wat denk je?
- Zullen we de brief samen lezen?
- Nu weet je wie er op **bezoek** komt.
- Als iemand op bezoek komt, komt hij in je huis om met je te eten, te drinken, te praten of te spelen.
- Wat gezellig! Knuffie komt op bezoek!
- Wat gaan we doen als Knuffie er is? We maken een plan.
- Gaan we koffie drinken? Of iets anders?
- Limonade of melk kan ook. Ik teken het op het papier.
- Wat denk je van iets lekkers bij de koffie?
- Eten we fruit? Of een lekker koekje?
- Ik eet graag gezond.
- We zetten het allebei klaar. Knuffie kan dan zelf proeven wat hij graag lust.
- Hoe zullen we de **tafel dekken** als Knuffie komt?
- Als je de tafel dekt, zet je alles op de tafel wat je nodig hebt om te drinken of te eten.
- Ik teken alles wat jij op tafel wilt zetten op het papier.
- Een beker, een kopje en nog veel meer.
- Het plan is klaar. We hangen het plan op.
- Dan zien we de volgende keer wat we moeten doen.

Gebruik in de brief eenvoudige woorden.

Maak korte zinnen.

Zet een handtekening onder de brief. Bijvoorbeeld een pootafdruk van Knuffie.

eten en drinken

de tafel dekken

wat heb je nodig?

- peutertafel en stoel of de gewone tafel en stoelen
- (tafel)kleed
- theeserviesje
- brief van Knuffie
- het plan

wat kun je doen?

- Leg de brief van Knuffie op tafel. Doe dit voor je samen gaat spelen. Leg ook het plan weer klaar.
- Neem ook nu weer meteen je rol in. Het is immers een spelactiviteit. Blijf in je rol. Praat samen over de brief. Gebruik in dit gesprek alle aangeleerde kernwoorden. Vraag wat er in staat. Pak het plan van gisteren erbij. Kijk daar samen naar en laat nog eens verwoorden wat jullie samen bedacht hebben. Samen dekken jullie de tafel. Laat initiatief nemen. Zorg er voor dat alles klaar staat voor het bezoek. Als niet spontaan gevraagd wordt om koekjes voor op tafel, kies dan samen koekjes. Komen er spontaan wel leuke ideeën om het gezellig te maken? Prima! Praat tijdens het tafeldekken gezellig met elkaar. Gebruik daarbij zoveel mogelijk de aangeleerde kernwoorden.
- Zet daarvoor de kernwoordenkaart weer zo neer, dat je er op kunt kijken. Gebruik in ieder geval de sleutelzinnen hieronder.

tafeldekken
lusten
roeren
proeven

tafelkleed
tafel
stoel
koek(je)
stuk(jes)
fruit
koffie
limonade
melk
lepel
kop(je)
beker
bord
suiker
bezoek

lekker
gezellig
gezond

samen praten

Sleutelzinnen die in deze activiteit verwerkt moeten worden:

- Wat gezellig hè? Knuffie komt morgen op bezoek.
- Pak het plan maar dat we hebben gemaakt.
- Wil jij kijken wat erop staat?
- Wat gaan we nu doen? En wat hebben we nodig?
- Pak jij het **tafelkleed**? Leg het maar op de tafel.
- Hoeveel bordjes moet ik pakken?
- Hier zijn de kopjes en de bekers.
- Pak jij de lepels? Dan kunnen we roeren.
- Vergeet de suiker en de melk niet. Die horen in de koffie.
- Zet de limonade er ook maar bij.
- Waar ligt het fruit? Mag de fruitschaal ook op tafel?
- Knuffie lust vast ook een gezond stukje fruit.
- En de koekjes? We kiezen koekjes uit mama's kast.
- Mmm, dit koekje is lekker! Lust Knuffie dit koekje?
- We laten hem proeven.
- De tafel is mooi gedekt! Hebben we alles?
- Staan er genoeg stoelen bij de tafel?
- Het ziet er gezellig uit.

Praat niet **tegen** een kind, maar praat **met** een kind.

Praat niet voortdurend zelf. Laat gerust stiltes vallen. Zo geef je de kans om terug te praten.

En... reageer positief op wat de ander zegt.

koffie drinken met knuffie

wat heb je nodig?

- peutertafel en stoel of de gewone tafel en stoelen
- (tafel)kleed
- theeserviesje
- de knuffel
- koekjes
- fruit

(in)schenken
roeren
(op)drinken
(op)eten
proeven
lusten
smaken

bezoek
koffie
limonade
melk
kop(je)
schep(je)
suiker
lepel
bord
koek(je)
stuk(je)
fruit
banaan
appel
druif
peer
aardbei

lekker
niet lekker
gezond
gezellig
eet smakelijk
vol
leeg
op
honger
dorst

wat kun je doen?

- Zet als voorbereiding op het spel Knuffie aan de gedekte tafel. Dit daagt uit om te gaan spelen.
- Neem ook nu meteen je rol in. Het is immers een spelactiviteit. Gebruik in dit gesprek alle aangeleerde kernwoorden. Blijf in je rol. Zeg bijvoorbeeld: "Dat is gezellig! Knuffie zit op ons te wachten. We gaan snel bij hem zitten." Drink samen met Knuffie een kopje koffie. Eet er een koekje of fruit bij. Maak het tot een echt spel. Betrek Knuffie bij het gesprek. Stel hem vragen en laat hem antwoorden.
- Spreek de kernwoorden rustig, duidelijk gearticuleerd uit. Kijk elkaar daarbij goed aan. Gebruik in ieder geval de sleutelzinnen hieronder. Herhaal de woorden van de vorige activiteiten.

samen praten

Sleutelzinnen die in deze activiteit verwerkt moeten worden:

- Wat gezellig hè? Knuffie is op bezoek.
- Heeft Knuffie trek in koffie of limonade? Ik lust wel koffie hoor.
- Schenk jij de koffie maar in. Schenk het kopje maar vol.
- Wat doe je nog meer in de koffie?
- Doe er maar een schepje suiker in. Ik roer met de lepel.
- Wil Knuffie melk in de koffie? Of vindt hij dat niet lekker?
- Zullen we vragen wat Knuffie graag lust?
- Vraag maar aan Knuffie of hij een stukje banaan of peer lust.
- Of heeft hij liever appel, aardbei of druiven?
- Hij mag het ook eerst proeven.
- Al dat fruit is lekker en gezond.
- We drinken de koffie op. We eten het fruit en de koek op.
- Eet smakelijk! Mmm!
- Het bord is leeg.
- Dat smaakt lekker! Heb jij nog honger? Of heb je nog dorst?
- Zullen we vragen of Knuffie het gezellig vond?

Betrek Knuffie bij het spel.
Laat hem praten en koffie drinken.

Praat langzaam en duidelijk.

Gebruik zoveel mogelijk intonatie.

Blijf spelen met elkaar.

Ga in op reacties.

eten en drinken

alweer een brief!

wat heb je nodig?

- een kaart of brief, geschreven door Knuffie
- praatplaat 'Eten en drinken'

lusten
(op)drinken
(op)eten
smaken
tafeldekken

glas
water
boontjes
wortels
vlees
aardappels
toetje
vla
yoghurt
bezoek
tafelkleed
bord
beker
vork
mes
lepel
stuk(je)

lekker(st)
niet lekker

wat kun je doen?

- Voordat je samen gaat spelen, schrijf je een kaart of een briefje. Het is een brief van Knuffie. Hierin staat dat hij op bezoek wil komen. Hij vraagt of hij warm mag blijven eten. Leg de kaart of de brief op tafel. Dat maakt nieuwsgierig. Leg de praatplaat 'Eten en drinken' klaar.
- Praat samen over de brief. Gebruik in dit gesprek alle aangeleerde kernwoorden. Vraag van wie de brief kan zijn. Vraag wat er in de brief kan staan. Lees de brief voor. Vraag dan wat Knuffie komt doen. Wat zou Knuffie willen eten? Wat lust hij graag? Hoe kom je dat te weten? Met de telefoon? Speel in op de ideeën. Laat bedenken wat er gegeten wordt. En wat er nodig is voor het dekken van de tafel. Moeilijk? Bekijk dan samen de gedekte tafel op de praatplaat.
- Spreek de kernwoorden rustig, duidelijk gearticuleerd uit. Kijk elkaar daarbij goed aan. Gebruik in ieder geval de sleutelzinnen hieronder.

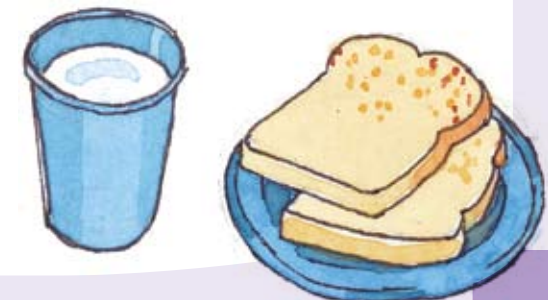
samen praten

Sleutelzinnen die in deze activiteit verwerkt moeten worden:

- Weet jij van wie deze brief is? Wat zal erin staan?
- We gaan de brief samen lezen.
- Knuffie komt nog een keer op bezoek.
- Weet jij wat Knuffie graag lust?
- Warm eten vindt hij lekker.
- Ik lust graag aardappels en boontjes. En een stukje vlees, mmm! Dat smaakt!
- Wortels vind ik het lekkerst.
- Wat vind jij lekker? Wat vind je niet lekker?
- Wat denk je van een toetje?
- Een toetje neem je na het warme eten.
- Ik lust vla of yoghurt. Of fruit.
- Drinken we iets bij het eten? Een glas water is gezond.
- Wat gaan we eten?
- Hoe zullen we de tafel dekken?
- Een tafelkleed, borden, bekers, vorken, messen, lepels en nog veel meer.
- Nu weten we genoeg om de tafel te kunnen dekken.

Wijs als je de brief voorleest de woorden met je wijsvinger aan.

Zo is duidelijk te zien dat je de woorden kunt lezen.

boodschappen doen

wat heb je nodig?

- praatplaat 'Eten en drinken'
- papier en stiften
- eten en drinken, fruit en toetjes uit de voorraadkast
- boodschappentas

lusten
(op)drinken
(op)eten
(in)schenken
roeren

glas
water
boontjes
wortels
aardappels
toetje
vla
yoghurt
aardbeien
schepje
suiker

lekker
gezellig
dorst

wat kun je doen?

- Leg als voorbereiding op het spel de praatplaat op tafel.
- Bekijk de praatplaat. Bedenk samen dat jullie boodschappen gaan doen. Vertel dat je niet kunt onthouden wat je moet kopen. Gebruik in dit gesprek alle aangeleerde kernwoorden. Maak een boodschappenlijstje met eenvoudige tekeningen. Speel dat je boodschappen doet in de winkel. Bekijk hierbij allerlei eten en drinken, fruit en toetjes uit de voorraadkast. Neem je rol in. Het is immers een spelactiviteit. Doe net of de voorraadkast en de koelkast winkelschappen zijn.
- Zet daarvoor de kernwoordenkaart zo neer, dat je erop kunt kijken. Gebruik in ieder geval de sleutelzinnen hieronder.

samen praten

Sleutelzinnen die in deze activiteit verwerkt moeten worden:

- We moeten boodschappen doen.
- We hebben veel boodschappen nodig.
- Ik kan het niet onthouden.
- Zullen we een lijstje maken?
- Ik teken de boodschappen op het lijstje.
- We gaan naar de winkel.
- We nemen een tas mee en geld.
- Kijk jij op het lijstje? Vertel maar wat je gaat kopen.
- Zie jij de aardappels? Stop ze in de tas.
- Hadden we wortels nodig? Of boontjes?
- Wat voor toetje wilde Knuffie?
- Ik lust graag vla. Yoghurt met aardbeien is ook erg lekker.
- Ik roer ook wel eens een schepje suiker door de yoghurt.
- Wil je drinken kopen? Ik drink graag een glas water voor de dorst.
- Hebben we alle boodschappen gepakt?
- Weet jij wat we nu moeten doen? We betalen de boodschappen.
- Het was gezellig. Zullen we naar huis gaan?

Neem de tijd om samen dingen te beleven.

Zo moedig je aan om contacten te leggen.

Dat helpt weer bij het leren gebruiken van taal.

eten en drinken

tafeldekken

wat heb je nodig?

- peutertafel of gewone tafel en stoel
- (tafel)kleed
- borden en bestek van eetserviesje
- pannen (echte)
- praatplaat 'Eten en drinken'
- eventueel een (lege) verpakking van een toetje

koken
tafeldekken
eten

pan
vork
mes
lepel
bord
glas
beker
kop(je)
tafelkleed
tafel
stoel
boontjes
wortels
vlees
aardappels
toetje
vla
yoghurt
bezoek

gezellig
honger

wat kun je doen?

- Zorg dat de praatplaat klaarligt.
- Jullie hebben nu bedacht wat je gaat eten en wat er op tafel moet. Nu kan de tafel gedekt worden. Pak de praatplaat erbij. Vraag wat straks allemaal op tafel gezet moet worden. Komen er nog andere leuke ideeën? Laat die dan als het kan, uitvoeren. Praat tijdens het tafeldekken gezellig met elkaar.
- Gebruik in dit gesprek alle aangeleerde kernwoorden uit activiteit 8. Zet daarvoor de kernwoordenkaart weer zo neer, dat je erop kunt kijken. Gebruik in ieder geval de sleutelzinnen hieronder.

samen praten

Sleutelzinnen die in deze activiteit verwerkt moeten worden:

- Gezellig hè? Knuffie komt warm eten.
- Pak de praatplaat maar.
- Wil jij kijken wat erop staat?
- Wat gaan we nu doen?
- En wat hebben we nodig?
- We gaan tafeldekken.
- Weet je nog wat dat was?
- Pak jij het tafelkleed. Leg het maar op de tafel.
- Hoeveel bordjes moet ik pakken?
- Zetten we glazen, bekertjes of kopjes neer?
- Pak jij de lepels, vorken en messen?
- De boontjes, de wortels, de aardappels en het vlees doen we straks in de pan.
- Nu het toetje nog klaar zetten. De vla en de yoghurt.
- De tafel is mooi gedekt!
- Ik hoop dat Knuffie honger heeft.
- Straks kunnen we het eten gaan koken.
- Als je eten kookt maak je eten warm.
- Op welke stoel mag Knuffie zitten als hij op bezoek komt?

Maak aan tafel een speciaal plekje voor Knuffie die komt eten.

Hoe maken we dat plekje speciaal? Ga in op ideeën.

eten maken en 'koken'

wat heb je nodig?

- peutertafel en stoel of de gewone tafel en stoelen
- placemat of onderlegger voor de klei
- klei
- bot mes waarmee je peuter in de klei kan snijden
- pannen (echte)
- praatplaat 'Eten en drinken'

wat kun je doen?

- Zorg dat de kleispullen klaar staan op tafel. Zet ook de pannen vast klaar.
- Jullie hebben bedacht wat je gaat eten. Nu kan er gekookt worden. Pak de praatplaat er bij en vraag wat er gekookt gaat worden. Maak samen van klei eerst wortels, boontjes, aardappels en vlees. Speel dat je de dingen echt klaarmaakt om te kunnen koken. Aardappels schillen en in stukjes snijden. Wortels schrappen en snijden. Boontjes doppen. Kruiden op het vlees strooien. Doe alles echt in pannen en doe net of je kookt en braadt. Praat tijdens het eten klaarmaken en 'koken' gezellig met elkaar.
- Gebruik de kernwoorden uit de vorige activiteiten. Laat bij het maken van het toetje het fruit weer terugkomen. Zet daarvoor de kernwoordenkaart weer zo neer, dat je er op kunt kijken. Gebruik in ieder geval de sleutelzinnen hieronder.

koken
eten
snijden
schillen
roeren
tafeldekken
smaken

pan
mes
tafel
boontjes
wortels
aardappels
vlees
toetje
vla
yoghurt
fruit
banaan
appel
druif
peer
aardbei
water
bezoek

lekker
gezond
honger

samen praten

Sleutelzinnen die in deze activiteit verwerkt moeten worden:

- De tafel is gedekt en alles staat klaar.
- We kunnen gaan koken.
- Pak de praatplaat maar. Wat gaan we koken?
- We moeten wortels, boontjes, vlees en aardappels klaar maken.
- Als we de aardappels schoon gemaakt hebben, gaan we ze schillen.
- Snijd jij met je mes de aardappels in stukjes?
- Pak de boontjes maar. Haal de puntjes er maar af.
- Ze kunnen allemaal in de pan.
- Nu de schil van de wortels er nog af en dan ook snijden.
- Strooi maar wat kruiden op het vlees.
- Alles is klaar. Nu gaan we het eten koken.
- We doen water in de pan.
- Roer maar voorzichtig in de pan.
- Het eten is gaar. Zou het lekker smaken?
- Ik krijg er honger van.
- Het toetje is vla en yoghurt. Zullen we er ook gezond fruit bij maken?
- We maken van de klei nog banaan, appel, druiven, peer en aardbei.
- Knuffie kan bijna op bezoek komen.

Bied kinderen de ruimte om eigen ideeën uit te voeren.
Doe dat ook, indien maar enigszins mogelijk, tijdens het boetseren.

eten en drinken

knuffie komt eten

wat heb je nodig?

- gedekte peutertafel en stoel of de gewone tafel en stoelen
- het 'gekookte' eten van klei (activiteit 13)
- Knuffie
- (digitale) fotocamera

wat kun je doen?

- Zorg dat alles klaarstaat. Leg de fotocamera binnen handbereik.
- Alles is nu klaar. Knuffie kan op bezoek komen. Neem in het spel meteen weer je rol in. Speel dat jullie samen met Knuffie heerlijk gaan eten.
- Gebruik de kernwoorden uit de vorige activiteiten. Laat Knuffie zien, dat jullie alles gekookt hebben wat hij lekker vindt. Laat Knuffie zelf terugpraten om het spel nog echter te maken. Het spel van vandaag is hiervoor bijzonder geschikt. Gebruik in ieder geval de sleutelzinnen hieronder.

samen praten

Sleutelzinnen die in deze activiteit verwerkt moeten worden:

- Dag Knuffie, daar ben je dan.
- Kom maar op deze stoel zitten.
- Wij hebben samen eten voor je gekookt.
- We hebben wortels geschild en gesneden.
- Ook boontjes gedopt en aardappels geschild.
- In deze pan zit een lekker stukje vlees.
- We hebben de tafel al helemaal gedekt.
- Zie je wel, een tafelkleed, borden, bekers, vorken, messen, lepels.
- We vinden het erg gezellig dat je er bent.
- Heb je honger en dorst?
- Wat wil je drinken?
- Zal ik water in je glas schenken?
- Nu schep ik het eten op je bord.
- We kunnen het lekker opeten. Eet smakelijk!
- Smaakt het? Mmm!
- Wil je nog een toetje?
- We hebben vla en yoghurt.
- Kijk, we hebben nog fruit; banaan, appel, druif, peer en aardbei.
- Mijn bord is leeg en ik zit helemaal vol.
- Alles is op.
- We vonden het erg gezellig dat je op bezoek was.

tafelkleed
pan
bord
beker
glas
vork
mes
lepel
tafel
stoel
boontjes
wortels
aardappels
vlees
toetje
yoghurt
vla
fruit
banaan
appel
druif
peer
aardbei
water
bezoek

koken
snijden
schillen
tafeldekken
smaken
(op)eten
(op)drinken
(in)schenken

lekker
gezellig
eet smakelijk
honger
dorst
vol
leeg
op

Worden al veel van de aangeleerde kernwoorden spontaan gebruikt? Dan hoeven deze niet allemaal herhaald te worden in de sleutelzinnen.

Maak een leuke foto van het etentje met Knuffie. Bij activiteit 15 heb je deze foto nodig.

samen napraten over het bezoek

wat heb je nodig?

- bijlage gedichtje 'Eten met Knuffie'
- de foto van de vorige activiteit

(op)eten
(op)drinken
(in)schenken
roeren
proeven
lusten
smaken
koken
schillen
snijden
tafel dekken

pan
bord
mes
vork
lepel
beker
kop(je)
glas
tafel
stoel
tafelkleed
schep(je)
boontjes
wortels
aardappels
vles
toetje
yoghurt
vla
limonade
water
stuk(je)
fruit
banaan
appel
druif
peer
aardbei
bezoek

eet smakelijk
lekker
niet lekker
honger
dorst
leeg
vol
op
gezellig
gezond

wat kun je doen?

- Leg de foto van het etentje met Knuffie zichtbaar neer. Zorg dat het gedichtje klaar ligt.
- Laat eerst spontaan reageren op de foto. Ga in op wat gezegd, verteld, opgemerkt wordt en stel naar aanleiding daarvan vragen. Gebruik de kernwoordenkaart, zodat je in het nagesprek alle woorden aan bod kunt laten komen. Probeer zoveel mogelijk het spontaan gebruik van de woorden te stimuleren. Het is de bedoeling dat steeds meer kernwoorden begrepen en gebruikt worden. Als afsluiting lees je het gedichtje voor. Laat hier ook op reageren.
- Herhaal alle kernwoorden in dit gesprek. Om het gesprek een open karakter te geven zijn geen sleutelzinnen meer neergezet. Komt het gesprekje over het etentje niet goed op gang met alleen de foto? Pak dan alvast het gedichtje erbij en lees het voor. Dan staat alles weer helder voor ogen. Gebruik in ieder geval de sleutelzinnen hieronder.

samen praten

Voorbeeldvragen:

- Wat vond je ervan dat Knuffie op bezoek kwam?
- Hoe hadden we de tafel gedekt?
- Welk eten vond hij het lekkerst?
- Welk bestek gebruikte Knuffie?
- Welk drinken had je voor hem ingeschonken?
- Weet je nog welk toetje hij lustte?
- Welk fruit nam hij erbij?

Stel open vragen. Dit zijn vragen waarop niet geantwoord kan worden met **ja** of **nee**.

Vraag niet: "Lust jij graag wortels?"

Vraag: "Wat voor groenten lust jij graag?"

Open vragen beginnen vaak met **waarom, hoe, wanneer, wat, welk**.

eten en drinken

liedje 'Zag twee beren...'

wat heb je nodig?

- bijlage liedje 'Zag twee beren...'

'k zag twee beren broodjes smeren
o, dat was een wonder
't was een wonder boven wonder
dat die beren smeren konden
hi hi hi ha ha ha!
'k stond erbij en ik keek ernaar

variabel

variabel

variabel

wat kun je doen?

- Leg het liedje klaar.
- Leer het liedje 'Zag twee beren broodjes smeren' aan. Praat er samen over dat het liedje ook over eten gaat. Gebruik de kernwoorden uit de vorige activiteiten. Als het liedje meegezongen wordt, kan je samen variaties gaan bedenken.
- Probeer zoveel mogelijk kernwoorden te gebruiken in het liedje. Laat meedenken, zo ontstaan vaak de leukste en creatiefste ideeën. Gebruik in ieder geval de sleutelzinnen hieronder.

samen praten

Voorbeelden:

- 'k Zag twee druiven samen fuiven...'
- 'k Zag een popje dat dronk uit een kopje...'
- 'k Zag twee beren die aten peren...'
- 'k Zag twee boeven die gingen proeven...'

De woorden die je zelf bedenkt voor het liedje hoeven niet te rijmen. Het gaat om het plezier in het zingen en het gebruik van (kern)woorden in het liedje.

samen praten en plannen maken

wat heb je nodig?

- papier en (kleur)potloden

wat kun je doen?

- Leg het papier en de (kleur)potloden klaar.
- Samen gaan jullie plannen maken voor het bereiden van een echte warme maaltijd.
Wat eten jullie graag?
Wat lusten de anderen graag?
Ga in op de ideeën. Houd hierbij rekening met wat aan etenswaren beschikbaar is.
Laat bedenken wat er nodig is voor de maaltijd.
Maak samen met eenvoudige tekeningen een boodschappenlijstje.
Schrijf bij elke tekening het woord.
Hang het boodschappenlijstje op een goed zichtbare plek op.
Dit geeft stimulans om de volgende keer met deze activiteit verder te gaan.
- Herhaal tijdens deze activiteit alle kernwoorden, die je nu kunt gebruiken.
Zet daarvoor de kernwoordenkaart op een goed zichtbare plek neer.
Gebruik in ieder geval de sleutelzinnen hieronder.

samen praten

Voorbeeldzinnen om te starten:

- Het was leuk hè, om te koken voor Knuffie.
- Weet je nog wat we gisteren gekookt hebben?
- Ik heb een plan. We gaan écht eten koken voor ons allemaal.
- Wat lust jij graag?
- Weet jij wat papa en mama graag lusten? Vraag het maar.
- We maken een lijstje. Teken jij wat we gaan eten?
Ik schrijf het woord erbij.

Geef sturing bij het plannen van de warme maaltijd.
Dan kan rekening worden gehouden met wat er aan etenswaren voorradig is.

welke boodschappen hebben we?

wat heb je nodig?

- het boodschappenlijstje
- eigen voorraad
- boodschappentas

wat kun je doen?

- Leg het boodschappenlijstje klaar.
Zorg dat er een boodschappentas klaar ligt.
- Jullie hebben bedacht wat jullie gaan koken.
Nu moet er gekeken worden of alle boodschappen in huis zijn.
Pak het boodschappenlijstje en pak ook wat jullie gaan koken.
Laat in de voorraadkast kijken. Doe alsof dat de winkel is.
Benoem samen zoveel mogelijk boodschappen.
Pak de etenswaren die je nodig hebt voor de warme maaltijd uit de kast.
Stop deze in een boodschappentas. Nu ligt alles klaar voor morgen.
Laat in de koelkast kijken. Benoem ook nu zoveel mogelijk etenswaren.
Leg de boodschappen die je nodig hebt bij elkaar in de koelkast. Alles ligt klaar voor morgen.
Vraag wat je nog meer nodig hebt om eten te koken.
Kijk samen welke pannen morgen gebruikt gaan worden.
Tijdens deze activiteit kunnen veel kernwoorden herhaald worden.
- Zet daarvoor de kernwoordenkaart op een goed zichtbare plek neer.
Gebruik in ieder geval de sleutelzinnen hieronder.

samen praten

Voorbeeldzinnen om te starten:

- Weet je nog wat we gaan koken? Pak het lijstje maar.
- Wat hebben we nodig? We kijken in de kast.
- Kan jij iets pakken van het lijstje?

Het kan leuk en stimulerend zijn om iets speciaals te laten bedenken voor de maaltijd.

Een kleine verrassing, bijvoorbeeld hagelslag of slagroom op het toetje.
Of leuke servetten bij de borden.

eten en drinken

eerst koken en dan eten

wat heb je nodig?

- het boodschappenlijstje
- de boodschappen
- pannen
- fornuis
- tafelkleed, serviesgoed en bestek
- de eethoek
- digitale fotocamera

koken
snijden
schillen
roeren
tafeldekken
(op)eten
proeven
smaken
lusten
(in)schenken

boontjes
wortels
aardappels
vlees
toetje
water
pan
bord
glas
beker
kopje
mes
vork
lepel
melk
limonade
tafel
stoel
tafelkleed

lekker(st)
niet lekker
honger
dorst
gezellig
gezond
eet smakelijk
leeg
op
vol

wat kun je doen?

- Zorg dat het boodschappenlijstje klaar ligt.
Zorg dat de boodschappentas en de kookspullen klaar staan.
Zet pannen en ander kookgerei klaar.
Leg de fotocamera binnen handbereik.
- Pak het boodschappenlijstje en vraag wat jullie gaan koken.
Laat in de keuken zoveel mogelijk boodschappen zelf klaarzetten.
Vraag hoe de boodschappen heten. Benoem telkens samen de boodschappen.
Lukt het niet zo, dan kun je helpen.
Vraag hulp met het wassen van de aardappels en de groente.
Laat alles in de pannen doen. Laat ook zout en kruiden toevoegen.
Praat tijdens het koken en braden gezellig met elkaar.
Ga samen de tafel dekken.
- Gebruik ook nu weer de kernwoorden uit de vorige activiteiten.
Maak foto's van de gedekte tafel met de bereide maaltijd en ook tijdens het eten.
Deze foto's worden gebruikt bij de volgende activiteit.
Herhaal tijdens deze activiteit de kernwoorden.
Zet daarvoor de kernwoordenkaart op een goed zichtbare plek neer.
Gebruik in ieder geval de sleutelzinnen hieronder.

samen praten

Voorbeeldzinnen om te starten:

- Gezellig hè? Nu gaan we samen echt eten koken.
- Pak jij het boodschappenlijstje en de boodschappen?
- Wat gaan we eerst doen?
- Ik schil de aardappels met een mes. Wil jij ze wassen?

Zo vergroot je de woordenschat van kinderen:

Praat veel. Dit kan op alle momenten van de dag.

Verwoord aldoor wat je aan het doen bent.

Stel veel open vragen.

eten en drinken

foto's kijken en napraten

wat heb je nodig?

- de foto's van de vorige activiteit

koken
tafeldekken
(op)eten
snijden
schillen
smaken
(in)schenken
(op)drinken

boontjes
wortels
aardappels
vlees
toetje
vla
yoghurt
fruit
water
limonade
melk
pan
bord
glas
beker
mes
vork
lepel
tafel
stoel
tafelkleed

lekker(st)
niet lekker
honger
dorst
gezellig
gezond
eet smakelijk
leeg
op
vol

wat kun je doen?

- Leg de foto's van de maaltijd op tafel.
- Laat spontaan reageren op de foto's.
Ga in op de dingen die verteld worden.
Stel naar aanleiding daarvan vragen.
Stimuleer zoveel mogelijk spontaan taalgebruik.
- Gebruik de kernwoorden uit de vorige activiteiten.
Het is de bedoeling dat de kernwoorden niet alleen begrepen, maar ook gebruikt worden.
Stel weer open vragen.
Zet daarvoor de kernwoordenkaart zo neer, dat je er goed op kunt kijken.
Gebruik in ieder geval de sleutelzinnen hieronder.

samen praten

Voorbeeldzinnen om te starten:

- Het was gezellig hè om samen eten te koken?
- Wat vond je het leukst om te doen?
- Wat deed jij met de aardappelen?
- En hoe maakte je de groenten schoon?
- Iedereen vond het eten lekker. Wat vond jij het lekkerst?

'Waarom-vragen' helpen kinderen om de taal beter te begrijpen.

Stel zelf ook regelmatig 'waarom-vragen'. Dat helpt om de taal niet alleen te begrijpen, maar ook om eigen gedachten te verwoorden.

bijlage

bijlage bij activiteit 5 **samen praten**

Gedichtje 'Fruit eten'

Wil je eten?
Kom dan maar.
Klim op je stoel.
Het fruit staat klaar.

Lekkere aardbeien,
rood met groen.
Ga er snel een paar
in je mondje doen.

Mmm, dat is lekker!
Dat smaakt goed!
Aardbeien zijn sappig
en lekker zoet.

De appel is rond,
en groen en geel.
En bovenaan
daar zit zijn steel.

Mmm, dat is lekker!
Dat smaakt goed!
Appels zijn hard
en lekker zoet.

De peer is groen
en heeft een schil.
Mama haalt hem eraf,
omdat jij dat wil.

Mmm, dat is lekker!
Dat smaakt goed!
Peren zonder schil
smaken lekker zoet.

De banaan is krom
en ook geel.
Geef maar aan mij.
Ik lust er héél veel.

Mmm, dat is lekker!
Dat smaakt goed!
Bananen zijn zacht
en lekker zoet.

Druiven zijn groen
en soms ook blauw.
Ze zijn klein en rond.
Eet maar gauw.

Mmm, dat is lekker!
Dat smaakt goed!
Druiven zijn sappig
en lekker zoet.

Jouw buikje is vol
en dik en rond.
Al dat fruit
is heel erg gezond.

Je hebt veel gegeten.
Je vingertjes plakken.
Ga maar snel
een servetje pakken.

bijlage

bijlage bij activiteit 15 **samen praten**

Gedichtje 'Eten met Knuffie'

Er staat een tafel mooi gedekt.
Wie komt er op bezoek?
Het is mijn eigen Knuffie
met een trui en mooie broek.

Eerst ga ik voor hem koken
en maak ik alles klaar.
Ik schil en snijd de aardappels.
Wortels en boontjes doe ik ook maar.

Nu het vlees nog kruiden.
En zo snel als ik kan,
doe ik al het eten
in een grote pan.

Alles gaat nu koken.
Pas op hoor, voor je handen!
Want het wordt heel erg heet.
Je kunt ze echt verbranden.

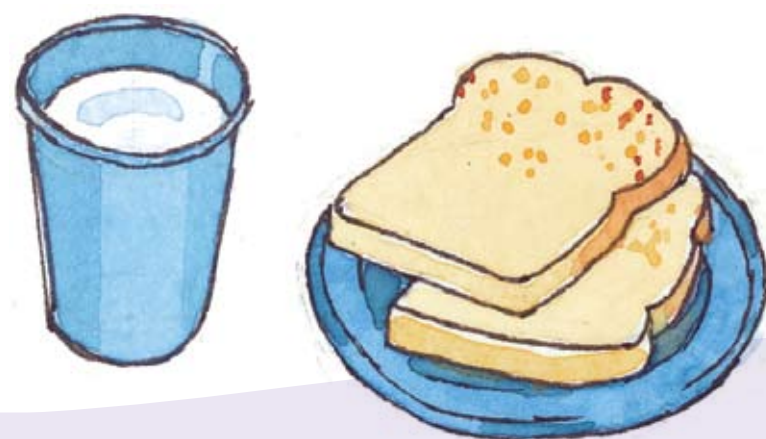
Op de tafel komt een kleed.
En daarop de borden,
de messen, vorken, lepels.
't Moet keurig netjes worden.

Nu nog bekers of glazen
om drinken in te schenken.
Koffie, thee of water?
We hebben alles, moet je denken.

Als toetje yoghurt en ook vla.
Met daarbij nog fruit:
aardbei, appel of banaan
een peer of druiven, 't maakt niet uit.

En nu dan lekker eten!
Gezellig met elkaar.
Tot je bordje leeg is.
En dan zijn we klaar.

**eten en
drinken**

bijlage

bijlage bij activiteit 16 samen zingen

Liedje "Zag twee beren..."

'k Zag twee be - ren brood - jes sme - ren, o, dat was een
 won - der. 't Was een won - der bo - ven won - der
 dat die be - ren sme - ren kon - den. Hi hi hi!
 Ha ha ha! 'k Stond er bij en ik keek er - naar.

eten en drinken

woordenwijzer eten en drinken

activiteit 21 - 25

(in)schenken	
roeren	
opdrinken	

proeven	
smaken	
lusten	
(op)eten	

snijden	
schillen	
koken	
tafel dekken	

9 woorden is voldoende

fruit	
aardbei	
appel	
banaan	
druif	
peer	
stuk(je)	

bezoek	
kop(je)	
koffie	
limonade	
melk	
water	
koek(je)	
schep(je)	
suiker	

tafel	
stoel	
tafelkleed	
bord	
beker	
glas	
mes	
vork	
lepel	
pan	

aardappeltjes	
boontjes	
wortels	
vlees	
toetje	
vla	
yoghurt	

26 woorden is voldoende

kolom 1: werkwoorden aantal woorden genoemd	
kolom 2: zelfstandige naamwoorden aantal woorden genoemd	
kolom 3: begrippen aantal woorden genoemd	

eet smakelijk	
gezellig	

dorst	
honger	

lekker(st)	
niet lekker	

vol	
leeg	
op	

gezond	
--------	--

8 woorden is voldoende